

– a kormány tudta vagy beleegyezése nélkül – készséggel konspiráltak volna a zsidókérdés bárminemű megoldására (lásd a 9. fejezetet), az előbbieket Kállay elgondolásait visszhangozták. Baranyai Lipót, a Magyar Nemzeti Bank elnöke például korántsem kertelt, amikor Clodiusszal beszélt. Egy 1942. július 31-én kelt bizalmas jelentés szerint Baranyai közölte német vendégével, hogy

a zsidóság felszámolása és a zsidó tőke kiszorítása a magyar gazdaságból a lehetetlenséggel határos, s a Magyar Nemzeti Bank ezen áll vagy bukik. Mindaddig, amíg van független magyar kormány, egyetlen felelős magyar személyt sem találnak, aki német óhajra teljesen felszámolná a zsidó tőkét.²⁶

Csakhogy a németeket nem lehetett eltéríteni a szándékuktól. Mivel Európa többi részén a végleges megoldás programja teljes gőzzel haladt a végkifejlet felé, még eltökéltebben ragaszkodtak ahhoz, hogy a magyar zsidóság se kerülhesse el sorsát.

A diplomácia mozgásba lendül

1942. augusztus 21-én, vagyis a lengyelországi zsidóüldözések tőpontján kelt memorandumában Luther áttekintette az európai zsidókérdésre vonatkozó német politikát. Hangsúlyozta, hogy a magyar kormányt eddig azért nem kérték fel a zsidók kiebrudalására, mert „a magyarországi zsidóellenes törvényalkotás egyelőre úgysem ígérne ki-elégítő sikert”²⁷.

Ribbentrop 1942. szeptember 24-én utasította Luthert, a külügyminisztérium osztályvezetőjét, hogy gyorsítsa meg a zsidóknak az európai országokból történő kitelepítését, de ne hagyja ki Magyarországot sem. „A zsidók ugyanis mindenütt lázítanak (a németek ellen), és őket terheli a felelősség a szabotázsakciókért és merényletekért is.”²⁸ Luther, hogy az utasításnak eleget tegyen, magához kérte Sztójajt. Október 2-án találkozott a magyar követtel, és a megbeszélésről október 6-i keltezésű részletes jelentésben számolt be Ribbentropnak. A találkozás alkalmával Luther tájékoztatta Sztójajt, hogy német részről milyen intézkedéseket kívánnak a magyar zsidókkal szemben mind a megszállt területeken, mind Németországban, mind pedig Magyarországon.

Luther nyomtatékkal közölte, hogy a német csapatok biztonsága végett a megszállt területeken és Németországban egyaránt véget kell vetni a magyar zsidókkal szemben a kivételes bánásmódnak. Azt kérte, hogy a magyar kormány telepítse őket haza 1942. december 31-ig, vagy pedig járuljon hozzá, hogy az illető országban hatályban lévő zsidóellenes intézkedéseket érvényesítsék velük szemben, vagyis kötelezzék őket megkülönböztető jel, csillag viselésére, rendeljék el internálásukat, áttelepítésük-